

Sygn. akt VII U 436/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 grudnia 2020 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Renata Gąsior

Protokolant st. sekr. sądowy Anna Kapanowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 2 grudnia 2020 r. w Warszawie

sprawy A. W. i E. W. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym

na skutek odwołania A. W. i E. W. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 6 lutego 2020 r. nr (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 6 lutego 2020 r. nr (...), w ten sposób, że stwierdza, że E. W. (1) jako pracownik u płatnika (...) A. W. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od 4 stycznia 2013 r.,

2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. na rzecz odwołujących E. W. (1) i A. W. kwoty po 180,00 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

SSO Renata Gąsior

UZASADNIENIE

W dniu 6 marca 2020 r. A. W. i E. W. (1) złożyli do Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W., odwołanie od decyzji z dnia 06.02.2020 r., nr (...), stwierdzającej, że E. W. (1) jako pracownik płatnika (...) A. W. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu, wypadkowemu od 04.01.2013r. Odwołujący zaskarżyli powyższą decyzję w całości, zarzucając jej naruszenie art. 58 kodeksu cywilnego przez uznanie, że umowa o pracę zawarta przez E. W. (1) jest nieważna, gdyż jej celem było obejście prawa przez stworzenie E. W. (1) warunków do uzyskania przez nią statusu pracowniczego oraz naruszenie art. 83 a ust 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez uznanie, że ujawnione zostały nowe informacje istniejące przed wydaniem decyzji i nie znane organowi wydającemu decyzję, które mają wpływ na wydaną decyzję z dnia 29.08.2013 przez Inspektorat ZUS w O.. Odwołujący wnieśli o uchylenie zaskarżonej decyzji.

W uzasadnieniu odwołania wskazano, iż odwołująca ma kierunkowe wykształcenie i długoletnie doświadczenie zawodowe na tożsamym stanowisku pracy w firmie (...) Sp z o.o. ostatnio na stanowisku dyrektora Działu (...). Odwołująca E. W. (1) posiadała więc stosowne kwalifikacje do zatrudnienia jej na stanowisku dyrektora zarządzającego, a jej wiedza i doświadczenie uzasadniały ustalenie jej wynagrodzenia w wysokości wynikającej z

umowy o pracę. Odwołujący podnosili, że właśnie trudna sytuacja ekonomiczna firmy uzasadniała zatrudnienie fachowca, którego zadaniem było m.in. opracowanie strategii firmy i pozyskiwanie nowych klientów. Na potwierdzenie swojego stanowiska odwołujący wskazali na dokumentację dotyczącą przebiegu pracy E. W. (1) znajdującą się w aktach sprawy ale także na podpisane z jej inicjatywy umów z (...) bankiem (...) SA w W. i dwoma innymi oddziałami, pozyskanie na usługi marketingowe 3 klientów: firmę (...) Sp. z o.o., (...) Sp. z o.o., (...) Sp. z o.o., które to działania marketingowe przełożyły się na dalsze funkcjonowanie firmy i wyniki finansowe w późniejszych okresach. E. W. (1) w toku zatrudnienia przygotowała również: plan rekrutacji przedstawicieli handlowych i montażystów, stronę internetową firmy, logotyp firmy, projekt wizytówek firmowych, utworzyła wizytówki elektroniczne na portalach internetowych. Przygotowała projekty banerów, zleciła ich produkcję i zorganizowała ich powieszenie na ogrodzeniu (...) w P. oraz w Z.. Przeprowadziła badanie konkurencji w firmach o takim samym profilu działalności, polegające na osobistych wizytach w tych firmach zleceniu wyceny przykładowych okien i drzwi i zbadaniu poziomu obsługi. Zbudowała bazę klientów oraz opracowała wzory umów. Przeszła również szkolenia podnoszące jej kwalifikacje. Odwołujący zaprzeczyli, iż łączyły ich bliskie relacje w chwili zatrudnienia E. W. (1), których nawiązanie nastąpiło dopiero po zawarciu umowy o pracę i doprowadziło do zawarcia przez strony związku małżeńskiego w dniu 29 czerwca 2013 r.

W ocenie skarżących sytuacja zdrowotna i rodzinna E. W. (1) po zawarciu umowy o pracę, urodzenie troje dzieci, co skutkowało przebywaniem przez nią na zwolnieniach lekarskich, urlopach macierzyńskich, zasiłkach opiekuńczych, urlopach wychowawczych i świadczeniu rehabilitacyjnym, nie może stanowić podstawy do uznania, że zawarta umowa o pracę jest umową nieważną w rozumieniu art. 58 k.c., gdyż zdarzeń tych nie można było przewidzieć w chwili zawierania umowy o pracę. Również zarzut braku zatrudnienia na miejsce odwołującej nowego pracownika, zdaniem odwołujących jest chybiony, albowiem A. W., jako mąż odwołującej mógł korzystać z wiedzy i doświadczenia E. W. (1) w prowadzeniu firmy w tym okresie, wobec czego zatrudnienie na jej miejsce nowego pracownika byłoby całkowicie nieuzasadnione z punktu widzenia ekonomicznego (odwołanie z dnia 6 marca 2020 r. k. 3-4 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania oraz zasądzenie kosztów postępowania, podkreślając, że E. W. (1) od 4 stycznia 2013 r. została zgłoszona do ubezpieczeń społecznych z tytułu zawartej umowy o pracę z płatnikiem składek (...) A. W.. Organ wskazywał, iż w dniach 14 i 15 czerwca 2013 r. została przeprowadzona przez ZUS Oddział w P. kontrola doraźna. Dnia 29 sierpnia 2013 r. Inspektorat w O. na podstawie ustaleń Wydziału (...) wydał decyzję stwierdzającą, że E. W. (1) podlega ubezpieczeniom społecznym jako pracownik od 4 stycznia 2013 r. u płatnika (...) Pan A. W.. Decyzja stała się prawomocna 3 października 2013 r.

Dnia 7 stycznia 2020 r. organ rentowy zawiesił wszczęte 11 października 2019 r. postępowanie w sprawie wysokości podstaw wymiaru składek Pani E. W. (1) z tytułu zatrudnienia u płatnika (...) Pan A. W. do czasu rozstrzygnięcia sprawy w zakresie podlegania ubezpieczeniom społecznym ww. osoby. Jednocześnie Zakład z urzędu dnia 7 stycznia 2020 r. wszczął postępowanie wyjaśniające w zakresie podlegania ubezpieczeniom społecznym.

Z informacji uzyskanych z Urzędu Skarbowego w P. wynika, że płatnik składek (...) Pan A. W. w 2012 r. i 2013 r. poniósł stratę z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej.

Organ rentowy wskazywał, iż analiza zapisów na koncie ubezpieczonej wykazała, że E. W. (1) przez trwający 7 lat stosunek pracy z płatnikiem składek (...) Pan A. W. świadczyła jedynie pracę w okresach od 4 stycznia 2013 r. do 24 lutego 2013 r. oraz od 8 kwietnia 2013 r. do 14 kwietnia 2013 r. Natomiast od 15 kwietnia 2013 r. ubezpieczona naprzemiennie przebywała na zwolnieniach lekarskich, urlopach macierzyńskich, zasiłkach opiekuńczych, urlopach wychowawczych, świadczeniu rehabilitacyjnym. Pobrana przez Panią E. W. (1) kwota świadczeń z ubezpieczenia chorobowego na dzień wydania decyzji wynosi 556.833,30 zł. Ubezpieczona wystąpiła z roszczeniem o dalszą wypłatę zasiłku od 22 sierpnia 2019 r. Na tej podstawie w dniu 06 lutego 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wydał decyzję nr (...), w której uchylił decyzję nr (...) znak: (...) z dnia 29 sierpnia 2013 r. wydaną przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. Inspektorat w O. i stwierdził, że E. W. (1) jako pracownik u płatnika (...) A. W. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu, wypadkowemu od 04 stycznia 2013 r.

Organ wskazywał, iż okolicznością stanowiącą podstawę do wszczęcia postępowania w sprawie podlegania ubezpieczeniom społecznym E. W. (1) za okres od 4 stycznia 2013 r., zakończonego decyzją ostateczną wydaną 29 sierpnia 2013 r. była informacja uzyskana z Urzędu Skarbowego w P., z której wynika, że płatnik składek (...) A. W. w latach 2012 - 2013 poniósł stratę z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. W obliczu ujawnionej trudnej sytuacji finansowej firmy w ocenie organu rentowego brak było racjonalnego uzasadnienia do zatrudnienia przez osobę prowadzącą działalność gospodarczą na stanowisku dyrektora zarządzającego Pani E. W. (2) z wynagrodzeniem 10.500,00 zł.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego uznał, iż odwołujących nie łączył tak rozumiany stosunek prawny, a zatem nie można uznać, iż pomiędzy stronami został nawiązany stosunek pracy. W opinii organu rentowego w przedmiotowej sprawie nie przedstawiono okoliczności pozwalających stwierdzić, że zatrudnienie E. W. (1) należałoby uznać jako znajdujące odzwierciedlenie w faktycznych potrzebach firmy. Firma nie przynosiła dochodów w roku poprzedzającym zatrudnienie E. W. (1), jaki i również w kolejnym roku. W 2012 r. koszty uzyskania przychodów podatnika z pozarolniczej działalności przewyższyły kwotę przychodu, w konsekwencji w 2012 r. płatnik poniósł stratę w kwocie 11.764,96 zł. W 2013 r. firma nie rozwinęła swojej działalności i nie przyniosła zysku. Zła sytuacja ekonomiczna firmy pogłębiła się w 2013 r. podatnik poniósł stratę w kwocie 17.008,99 zł. Brak dochodów pracodawcy, który w styczniu 2013 r. oprócz E. W. (1) zatrudnił jednego pracownika na umowę zlecenie, wskazuje na brak interesu ekonomicznego utworzenia stanowiska dyrektora zarządzającego i nie znajduje racjonalnego uzasadnienia zatrudnienia pracownika z rażąco wysoką kwotą wynagrodzenia. Z analizy zapisów na koncie płatnika wynika, że od początku prowadzenia działalności gospodarczej zgłoszonych do ubezpieczeń było kilkanaście osób zatrudnionych z tytułu umowy zlecenia, z wynagrodzeniem na poziomie połowy minimalnego wynagrodzenia. Oprócz E. W. (1) tylko jedna osoba była zatrudniona z tytułu umowy o pracę z wynagrodzeniem 437,50 zł. Organ rentowy podnosił także, że zarówno w okresie poprzedzającym zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych E. W. (1) firma nie zatrudniała osoby na stanowisku dyrektora zarządzającego, jak również po zaprzestaniu pracy przez Panią E. W. (1) na jej miejsce nie została zatrudniona nowa osoba mimo że nieobecność ubezpieczonej trwała prawie 7 lat. W ocenie organu rentowego działania kadrowe płatnika prowadzą do wniosku, że stanowisko dyrektora zarządzającego zostało utworzone na potrzeby uzyskania tytułu do ubezpieczeń Pani E. W. (1). W odpowiedzi na odwołanie wskazano również, iż E. W. (1) w dniu 4 stycznia 2013 r. nie posiadała zaświadczenia lekarskiego o braku przeciwwskazań do wykonywania pracy na stanowisku dyrektora zarządzającego. Zaświadczenie lekarskie zostało wydane z datą 11.01.2013 r. Ponadto wskazano, iż w dniu 29.06.2013 r. ubezpieczona wstąpiła w związek małżeński z pracodawcą Panem A. W., co może wskazywać, że w chwili podpisania umowy o pracę nie była osobą obcą dla pracodawcy A. W.. Podkreślenia wymaga fakt, że organ rentowy w momencie przeprowadzania kontroli, która miała miejsce 14 i 15 czerwca 2013 r. nie miał wiedzy o bliskich relacjach między ubezpieczoną i pracodawcą. W dokumentach składanych do Zakładu po dniu zawarcia związku małżeńskiego tj. 29 czerwca 2013 r. E. W. (1) nadal posługiwała się poprzednim nazwiskiem, zaś płatnik składek dokument zgłoszeniowy informujący o zamianie nazwiska ubezpieczonej przekazał kilka miesięcy po terminie tj. 27 listopada 2013 r. W ocenie organu rentowego takie zachowanie stron można uznać za celowe i zamierzone oraz mające na celu wprowadzenie organu rentowego w błąd oraz ukrycie faktów, które miały istotne znaczenie przy dokonywaniu rozstrzygnięcia postępowania w zakresie podlegania ubezpieczeniom społecznym E. W. (1) zakończonego wydaną w dniu 29 sierpnia 2013 r., stwierdzającą że E. W. (1) podlega ubezpieczeniom społecznym jako pracownik od 4 stycznia 2013 r, u płatnika składek (...) A. W.. Analiza materiału dowodowego, zdaniem organu, prowadzi do wniosku, że płatnik A. W. stworzył warunki do nawiązania stosunku pracy, wyświadczając tym samym przysługę osobie bliskiej. Wyżej przedstawione okoliczności prowadzą do wniosku, że płatnik i ubezpieczona działali wspólnie i w porozumieniu. Zdaniem organu rentowego celem i zamiarem stron stosunku pracy nie była faktyczna realizacja postanowień umowy o pracę, a jedynie zamierzone krótkotrwale wykonywanie pracy za wynagrodzeniem, które miałyby stanowić podstawę do wyliczenia zasiłków.

Dlatego też w oparciu o przeprowadzone postępowanie dowodowe, w opinii Zakładu, umowa zawarta pomiędzy stronami miała charakter pozorny. Ich zamiarem było wyłącznie stworzenie pozorów wykonywania pracy w celu uzyskania przez ww. korzyści w postaci objęcia ubezpieczeniami społecznymi, co skutkowałoby wypłatą przez Zakład świadczeń wynikających z tego ubezpieczenia. Mając na uwadze organ rentowy uznał, iż oświadczenie woli złożone

zostało przez strony dla pozorów. Ponadto stosownie do art. 58 § 2 nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współzycia społecznego. Zatem czynność prawna w postaci zawartej między ubezpieczoną, a płatnikiem umowy jako naruszająca zasadę współzycia społecznego polegająca na świadomym osiągnięciu nieuzasadnionych korzyści z systemu ubezpieczeń społecznych kosztem innych uczestników tego systemu jest nieważna (odpowiedź na odwołanie z dnia 6 kwietnia 2020 r. k. 61-64v.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

A. W. od dnia 2 kwietnia 2012 r. prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą pod nazwą (...) A. W. z siedzibą w P.. Początkowo firma była przedstawicielem firmy (...) z A. – producenta drzwi. Obecnie firma zajmuje się montażem stolarki okiennej i drzwiowej oraz różnych dodatków z tym związanych. A. W. początkowo prowadził firmę samodzielnie. Brak doświadczenia, konkurencja na rynku i brak wykształcenia marketingowego spowodowały, że zdecydował się na zatrudnienie pracownika, który zająłby się głównie marketingiem i który rozwinąłby firmę. Podczas rozmów ze znajomymi dowiedział się, że E. W. (1) (wówczas L.) poszukuje pracy i ma ogromne doświadczenie marketingowe. Podczas spotkania w firmie doświadczenie marketingowe i wykształcenie E. W. (1) zrobiło na A. W. ogromne wrażenie. Pomimo, że jej oczekiwania finansowe były znacznie wyższe od tych które początkowo zakładał, zdecydował się ją zatrudnić, albowiem jej doświadczenie dawało podstawy do uznania, że firma rozwinie działalność pod zarządem prowadzonym przez E. W. (1). A. W. dysponował dofinansowaniem z Urzędu Pracy w wysokości ok. 20.000-30.000 zł, oszczędnościami w wysokości ok. 50.000 zł, darowizną od matki również w wysokości ok. 20.000 – 30.000 zł, które pozwalały mu na zainwestowanie w pracownika. Ponadto, pomimo że firma nie przynosiła wysokich przychodów to jednak generowała ciągły wzrost sprzedaży (zeznania A. W. k. 248 – 251 a.s, zeznania odwołującej E. W. (1) 245 – 248 a.s., informacja z Centralnej Ewidencji o Działalności Gospodarczej k. 3 a.r., deklaracje dla podatków od towarów i usług k. 190 – 202 a.s., k. 207 – 223 a.s.).

E. W. (1) (d. L.) ur. (...) ukończyła studia na kierunku Zarządzanie na Akademii (...) w W. uzyskując tytuł licencjata, zaś tytuł magistra na kierunku zarządzanie strategiczne i zarządzanie jakością otrzymała w dniu 28 września 2014 r. na tej samej Uczelni Wyższej. Zna język angielski i niemiecki. Odwołująca przeszła szereg szkoleń uzyskując liczne certyfikaty w tym: Certyfikat pełnomocnika systemu zarządzania jakością, asystenta systemu zarządzania jakością, certyfikat potwierdzający uczestnictwo w(...), certyfikat uczestnictwa w seminarium pt. (...) Certyfikat (...), Certyfikat – uczestnictwo w seminarium (...), Certyfikat – udział w (...), Certyfikat uczestnictwa w warsztacie (...), zaświadczenie uczestnictwa w szkoleniu (...), zaświadczenie uczestnictwa w szkoleniu (...), zaświadczenie uczestnictwa w szkoleniu „(...)”, zaświadczenie uczestnictwa w szkoleniu „(...)”, uczestnictwo w szkoleniu „(...)”, zaświadczenie uczestnictwa w seminarium „(...)” (dyplomy k. 5 – 6 a.s., certyfikaty k. 7-8, 13, 17 - 18, 14, 20, 23 a.s., zaświadczenie k. 15 – 16, 19, 21, 24, 25, 26).

W okresie od 8 stycznia 2001 r. do 31 sierpnia 2012 r. E. W. (1) pracowała w (...) Sp. z o.o. w W. początkowo jako Sekretarka, następnie jako Asystentka Prezesa, Kierownik Biura, Kierownik ds. Biurowo – Administracyjnych, Kierownik Działu Administracji i Zakupów i ostatnio jako zastępca Dyrektora Działu Marketingu i Administracji. Od swojego pracodawcy uzyskała pozytywne referencje, jako pracownik solidny z kompetencjami marketingowymi, promocyjnymi i PR-owymi (świadcstwo pracy z dnia 31 sierpnia 2012 r., referencje k. 11 a.s.).

Po zakończeniu pracy w (...) Sp. z o.o. w W. odwołująca szukała zatrudnienia, również informując o tym swoich znajomych. Wspólni znajomi stron skontaktowali ich ze sobą. E. W. (1) (wówczas jeszcze L.) została polecona A. W. jako osoba mająca bardzo duże doświadczenie w pracy w marketingu. Pod koniec 2012 r. A. W. zadzwonił do E. L. i zaprosił na rozmowę w sprawie pracy. Strony ustaliły zakres obowiązków i wynagrodzenie, które choć przekraczało możliwości firmy (...) to dawało nadzieję na rozwój firmy (zeznania stron: E. W. (1) k. 245 – 248 a.s., zeznania A. W. k. 248 – 251 a.s.).

W dniu 4 stycznia 2013 r. A. W. działając jako właściciel firmy (...) w P. zawarł z E. L. umowę o pracę na czas nieokreślony od 4 stycznia 2013 r. Strony ustaliły stanowisko pracy – Dyrektor Zarządzający oraz wynagrodzenie 10.500 zł.

Do zakresu obowiązków E. L. na stanowisku Dyrektora Zarządzającego należało w szczególności zarządzanie i wdrażanie planów krótko i długoterminowych, opracowywanie planów inwestycyjnych, zarządzanie relacjami na zewnątrz firmy, koordynowanie działalnością firmy, ustalanie i zatwierdzanie zadań i celów sprzedażowych, rozpoznawanie i wycenianie nowych możliwości rynkowych, prowadzenie zestawień danych dotyczących rynku i trendów, kontrola poszczególnych etapów realizacji prac, ustalanie ogólnych wytycznych dotyczących jakości, kontroli kosztów, BHP oraz środowiska pracy, zatwierdzanie decyzji dotyczących rozpoczęcia lub rozszerzenia o nowe usługi, przeglądanie raportów i zestawień finansowych, weryfikacja celów i planów, kierowanie i koordynacja formułowaniem planów i programów finansowych, ustalanie wewnętrznych procedur służących osiągnięciu celów przez firmę, rekrutacja osób do pracy, podejmowanie decyzji dotyczących struktury i przepisów płacowych, zarządzanie umowami kluczowych pracowników, sporządzenie wytycznych dla kierownictwa (umowa o pracę z dnia 4 stycznia 2013 r. nieoznaczona karta a.r., zakres obowiązków - nieoznaczona karta a.r.).

Przed przystąpieniem do pracy E. L. przeszła szkolenie wstępne BHP (karta szkolenia wstępnego k. 91 a.s.).

W dniach 10-11 stycznia 2013 r. E. W. (1) ukończyła szkolenie asortymentowo – handlowe zorganizowane przez firmę (...). W dniach 15-16 stycznia 2013 r. wzięła udział w szkoleniu przeprowadzonym przez firmę (...) z zakresu montażu i sprzedaży przesłon okiennych oraz podstawowych zagadnień związanych ze stolarką okienną (zaświadczenie z dnia 11 stycznia 2013 r. k. 60 a.s., zaświadczenie z dnia 17 stycznia 2013 r k. 59 a.s.).

W okresie wykonywania pracy E. W. (1) zrobiła badanie konkurencji podszywając się pod tzw. Tajemniczego Klienta, przeprowadziła rozpoznanie konkurencyjnego rynku na terenie (...), zrobiła badania marketingowe. Odwołująca założyła wizytówki firm na stronach internetowych,, zamieszczała ogłoszenia rekrutacyjne pracowników. Zleciła wykonanie banerów reklamowych, wykonała projekt strony internetowej, sporządziła plan rekrutacji przedstawicieli handlowych, montażystów okien i drzwi oraz rolet zewnętrznych. Z inicjatywy E. W. (1) podpisane zostały umowy z (...), bankiem (...) SA w W. i dwoma innymi oddziałami, pozyskanie na usługi marketingowe 3 klientów: firmę (...) Sp. z o.o., (...) Sp. z o.o., (...) Sp. z o.o. Wynagrodzenie za pracę było wypłacane odwołującej w gotówce. Odwołująca pracowała w godzinach 8:00 – 16:00, podpisując się na liście obecności (umowy o wykonanie stolarki k. 29 – 37, faktury k. 54-58 a.s. baner reklamowy k. 38, teczka z banerami k. 39 a.s., projekt strony internetowej k. 40 – 48 a.s., plan rekrutacji k. 49-50 a.s., zeznania E. W. (1) k. 245 – 248 a.s., zeznania A. W. k. 248 – 251 a.s., lista płac – nieoznaczone karty a.r., lista obecności nieoznaczone karty a.r.).

W związku ze złożonym przez ubezpieczoną wnioskiem o wypłatę zasiłku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. w okresie od 14 do 15 czerwca 2013 r. prowadził postępowanie w przedmiocie prawidłowości i zasadności zgłoszenia do ubezpieczeń Społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego E. L.. Decyzją nr (...) z dnia 29 sierpnia 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. stwierdził, że E. L. jako pracownik u płatnika składek (...) A. W. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu, chorobowemu od 4 stycznia 2013 r. (protokół kontroli- nieoznaczona karta a.r., decyzja z dnia 29 sierpnia 2013 r. nieoznaczona karta a.r.)

A. W. w 2012 r. poniósł stratę w wysokości 11.764,96 zł, w 2013 r. 17.008,99 zł. Strata wynikała z wysokich kosztów, które firma musiała ponieść na zakup sprzętu, wiertarek, odzieży dla montażystów, koszty zakupu pojazdów i ich napraw. W 2014 r. A. W. osiągnął dochód w wysokości 25.821,34 zł (zeznanie o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty w roku podatkowym 2012 r. k. 203 – 205, informacja o wysokości dochodu (straty) w roku 2012 k. 206, zeznanie o wysokości osiągniętego dochodu (poniesionej straty w roku podatkowym 2013 r. k. 224-225, informacja o wysokości dochodu (straty) w roku 2013 k. 227 a.s., deklaracja za rok 2014 – nieoznaczona karta a.r.)

Odwołująca pod koniec lutego 2013 r. korzystała ze zwolnienia lekarskiego związanego ze złym samopoczuciem, ogólnym osłabieniem, drętwieniem dłoni. W tym też okresie nawiązała bliższą znajomość z A. W.. Na przełomie 2/3 tygodnia marca E. W. (1) zaszła w ciążę z A. W.. W związku z zasłabnięciem od 14 kwietnia 2013 r. odwołująca była niezdolna do świadczenia pracy w związku z ciążą. W dniu 29 czerwca 2013 r. strony wzięły ślub.

Od 14 kwietnia 2013 r. do sierpnia 2019 r. ubezpieczona korzystała naprzemiennie z zasiłków chorobowych, opiekuńczych, świadczeń rehabilitacyjnych i zasiłków macierzyńskich. Łączna kwota świadczeń pobranych w tym okresie przez ubezpieczoną wynosi 556.833,30 zł. Odwołująca zwracała się także o udzielenie jej urlopów wychowawczych w związku z koniecznością opieki nad dziećmi. Odwołująca w powyższym okresie urodziła trójkę dzieci, które często zapadały na choroby. Drugie dziecko jest przewlekle leczone pozostając pod kontrolą pulmonologa i laryngologa (zeznania E. W. (1) k. 245 – 248 a.s., zeznania A. W. k. 248 – 251 a.s., zestawienie wypłaconych świadczeń - nieoznaczone karty a.r., wnioski o urlop macierzyński, wychowawczy k. 258 – 265, dokumentacja medyczna k. 266 -330 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych, jako organ uprawniony do kontroli i weryfikacji podstawy wymiaru składek i prawidłowości zgłoszenia do systemu ubezpieczeń społecznych, w dniu 14 października 2019 r. zawiadomił E. W. (1) i zainteresowanego A. W. o wszczęciu z urzędu postępowania w sprawie wysokości podstaw wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne E. W. (1) z tytułu zatrudnienia u płatnika (...) A. W. od 4 stycznia 2013 r. (zawiadomienia z dnia 11 października 2019 r. - nieoznaczone karty a.r.).

W oparciu o dokumentację zawartą w aktach rentowych ubezpieczonej E. W. (1), Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W., wydał w dniu 6 lutego 2020 r., nr: (...) decyzję, mocą której na podstawie art. 83 ust. 1 i art. 83a ust. 1, art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 300, ze zm.) oraz art. 58 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r., poz. 1145 ze zm.) w związku z art. 300 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r., poz. 1040 ze zm.) uchylił decyzję nr (...) znak: (...) z dnia 29.08.2013 r. wydaną przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. Inspektorat w O. i stwierdził, że Pani E. W. (1) jako pracownik u płatnika (...) Pan A. W. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu, wypadkowemu od 4.01.2013 r. (decyzja z dnia 6 lutego 2020 r., nr: (...) nieoznaczona karta a.r.).

E. W. (1) i A. W. odwołali się od powyższej decyzji, inicjując tym samym niniejsze postępowanie (odwołanie z dnia 6 marca 2020 r. k. 3-4 a.s.).

Powołane przez Sąd dowody z dokumentów, w zakresie w jakim Sąd oparł na nich swoje ustalenia, były wiarygodne, korespondowały ze sobą oraz z osobowymi źródłami dowodowymi i tworzyły spójny stan faktyczny. Co istotne, strony, w tym organ rentowy, nie kwestionowały ich autentyczności i zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy, a zatem okoliczności wynikające z tych dokumentów, należało uznać za mające walor dowodowy i ustalić na ich podstawie stan faktyczny.

Jednocześnie Sąd Okręgowy dał wiarę zeznaniom E. W. (1) i A. W.. Zdaniem Sądu Okręgowego złożone przez strony zeznania były logiczne, spójne i wzajemnie się uzupełniały. Zeznania te były także zbieżne z przedstawioną przez nich dokumentacją. Wyjaśnili oni w spójny sposób okoliczności poznania i nawiązania współpracy, zgodnie wskazali też, jakie czynności zostały podjęte przez E. W. (1), na rzecz płatnika, jak również powody dla których odwołująca nie powróciła do pracy. Argumentacja, jaką strony przedstawiły uzasadniając fakt podjęcia zatrudnienia przez odwołującą w firmie (...) jest logiczna i zgodna z doświadczeniem życiowym. Dodatkowo zeznania te znalazły oparcie z przedłożonych dokumentach wobec czego, Sąd nie odmówił im przymiotu wiarygodności w jakiegokolwiek części.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonej E. W. (1) i A. W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 6 lutego 2020 r., nr: (...) jest zasadne i jako takie zasługuje na uwzględnienie.

Kwestią sporną w prowadzonym postępowaniu było to, czy odwołująca E. W. (1) od dnia 4 stycznia 2013 r. realizowała umowę o pracę u płatnika składek (...) A. W. i czy z tego tytułu powinna podlegać obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym. Organ rentowy kwestionował zasadność objęcia E. W. (1) ubezpieczeniami społecznymi wskazując, że

strony zawarły umowę o pracę o charakterze pozornym, jedynie w celu uzyskania przez ubezpieczoną świadczeń pieniężnych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Rozstrzygnięcie powyższej kwestii wymagało dokonania w pierwszej kolejności analizy przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2019r., poz. 300 dalej: ustawa systemowa). Art. 6 ust. 1 pkt 1 tej ustawy stanowi, że obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami, z wyłączeniem prokuratorów. W myśl art. 13 pkt 1 ustawy systemowej następuje to od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania. O tym jednak, czy dany stosunek prawny łączący dwa podmioty może być uznany za stosunek pracy, rozstrzygają przepisy prawa pracy. Stosownie do treści definicji zawartej w art. 2 k.p. pracownikiem jest osoba zatrudniona między innymi na podstawie umowy o pracę. Użyty w powyższym przepisie zwrot „zatrudniona” oznacza istnienie między pracownikiem a pracodawcą szczególnej więzi prawnej o charakterze zobowiązaniowym, tj. stosunku pracy. Istotą tegoż stosunku jest – w świetle art. 22 § 1 k.p. – uzewnętrznienie woli umawiających się stron, z których jedna deklaruje chęć wykonywania pracy określonego rodzaju w warunkach podporządkowania pracodawcy, natomiast druga – stworzenia stanowiska pracy i zapewnienia świadczenia pracy za wynagrodzeniem. Celem i zamiarem stron umowy o pracę powinna być każdorazowo faktyczna realizacja treści stosunku pracy, przy czym oba te elementy wyznaczają: ze strony pracodawcy – realna potrzeba ekonomiczna i umiejętności pracownika, zaś ze strony pracownika – ekwiwalentność wynagrodzenia uzyskanego za pracę.

Dla stwierdzenia, czy zaistniały podstawy do objęcia ubezpieczeniem społecznym, w świetle powołanych przepisów, wymagane jest ustalenie, czy zatrudnienie miało charakter rzeczywisty i polegało na wykonywaniu pracy określonego rodzaju, na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem, czyli w warunkach określonych w art. 22 § 1 k.p. Przy tym istotne jest, że umowa o pracę, która nie wiąże się z wykonywaniem tej umowy, a zgłoszenie do ubezpieczenia następuje tylko pod pozorem istnienia tytułu ubezpieczenia w postaci zatrudnienia, nie skutkuje w sferze prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 16 marca 1999r., II UKN 512/98; z 28 lutego 2001r., II UKN 244/00).

W rozpoznawanej sprawie organ rentowy wskazywał, że zawarta umowa jest nieważna. W toku postępowania sądowego organ rentowy podnosił, że celem zawarcia umowy była chęć uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Z takim twierdzeniem organu rentowego Sąd się nie zgodził.

Zgodnie z art. 83 § 1 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Pozorność umowy wyraża się w braku zamiaru wywołania skutków prawnych przy jednoczesnym zamiarze stworzenia okoliczności mających na celu zmylenie osób trzecich. Należy odróżnić przy tym nieważność spowodowaną pozornością czynności prawnej od nieważności czynności prawnej mającej na celu obejście ustawy (art. 58 § 1 k.c.). Czynność prawna mająca na celu obejście ustawy polega na takim ukształtowaniu jej treści, które z formalnego punktu widzenia nie sprzeciwia się ustawie, ale w rzeczywistości zmierza do zrealizowania celu, którego osiągnięcie jest przez ustawę zakazane. Pojęcia obejścia prawa i pozorności są sobie znaczeniowo bliskie i niejednokrotnie pokrywają się. Ustalenie, czy umowa zmierza do obejścia prawa, czy jest pozorna wymaga poczynienia konkretnych ustaleń faktycznych dotyczących okoliczności jej zawarcia, celu jaki strony zamierzały osiągnąć, charakteru wykonywanej pracy i zachowania koniecznego elementu stosunku pracy, jakim jest wykonywanie pracy podporządkowanej (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 1995 roku, sygn. akt I PZP 7/95, OSNAPiUS 18/95, poz. 227, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1997 roku, sygn. akt I PKN 276/97, OSNAPiUS13/98, poz. 397). Czynność prawna może być również sprzeczna z zasadami współżycia społecznego, przez które rozumie się na ogół obowiązujące w stosunkach między ludźmi reguły postępowania, które za podstawę mają uzasadnienie ocenne, a nie prawne. Odwołują się one do powszechnie uznawanych w całym społeczeństwie lub w danej grupie społecznej wartości i ocen właściwego, przyzwoitego, rzetelnego, lojalnego czy uczciwego zachowania. Zasady te obejmują nie tylko reguły moralne, lecz także obyczajowe (por. np. Z. Radwański (w:) System prawa prywatnego, t. 2, 2002, s. 240 i n.; M. Safjan (w:) K. Pietrzykowski, Komentarz, t. I, 2008, s. 327).

W rozważanym przypadku, zdaniem Sądu, wystąpiły wszystkie elementy konieczne dla zaistnienia pomiędzy stronami stosunku pracy. Wbrew stanowisku organu rentowego, postępowanie dowodowe przeprowadzone przez Sąd potwierdziło również wykonywanie pracy przez E. W. (1). Dowodem wskazującym na taki fakt są podjęte przez odwołującą działania marketingowe tj. wywieszane w P. i w Z. banery reklamowe, wizytówki, projekt strony internetowej. Ponadto odwołująca zbudowała bazę klientów oraz opracowała wzory umów, sporządziła plan rekrutacji przedstawicieli handlowych, montażystów okien i drzwi oraz rolet zewnętrznych. Z inicjatywy E. W. (1) podpisane zostały umowy z (...) bankiem (...) SA w W. i dwoma innymi oddziałami, pozyskanie na usługi marketingowe 3 klientów: firmę (...) Sp. z o.o., (...) Sp. z o.o., (...) Sp. z o.o., które przyniosły i w dalszym ciągu przynoszą płatnikowi składki wymierne korzyści finansowe. O zamiarze zatrudnienia odwołującej świadczy także okoliczność, że przeszła ona również szkolenia podnoszące jej kwalifikacje i dotyczące ściśle działalności płatnika składek.

Inną okolicznością, na którą zwrócił uwagę organ rentowy, argumentując słuszność zaskarżonej decyzji, było zawarcie przez ubezpieczoną zakwestionowanej umowy o pracę tylko po to, aby uzyskać ubezpieczenie społeczne i świadczenia na wypadek choroby i macierzyństwa. Sąd ocenił jednak, że nawet celowość w zachowaniu ubezpieczonej, na którą wskazał ZUS, nie czyni umowy o pracę umową nieważną, ponieważ była ona realizowana. W dacie podpisywania umowy o pracę E. W. (1) nie była nawet w ciąży, co więcej nie łączyła ją bliska relacja z A. W.. Niezależnie od tego nie można zapominać, że nawet w przypadku, kiedy kobieta będąca w ciąży poszukuje ochrony ubezpieczeniowej, może dojść do nawiązania ważnego stosunku pracy. Na przeszkodzie temu nie stoi nawet zaawansowana ciąża, jeśli stosunek pracy faktycznie jest realizowany. Wynika to z tego, że fakt ciąży nie przekreśla aktywności zawodowej. Również przepisy prawa nie zawierają żadnych ograniczeń w tym względzie i nie wskazują, w jakim czasie może dojść do nawiązania stosunku pracy, ani przez jaki okres powinny być opłacane składki na ubezpieczenia społeczne, by późniejsza wypłata świadczeń związanych z chorobą i macierzyństwem nie naruszała zasad solidaryzmu, równego traktowania ubezpieczonych, ochrony interesów i nie pokrzywdzenia innych ubezpieczonych oraz nieuszczipiania środków zgromadzonych w ramach ubezpieczenia. Sama chęć uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego, jako motywacja do podjęcia zatrudnienia, nie świadczy więc o zamiarze obejścia prawa, podobnie jak i inne cele stawiane sobie przez osoby zawierające umowy o pracę, takie jak chociażby chęć uzyskania środków utrzymania (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2013r., I UK 472/12; z dnia 11 września 2013r., II UK 36/13; także: wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 16 marca 2017r., III AUa 1003/16; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 10 lutego 2017r., III AUa 1270/16; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 5 lipca 2018r., III AUa 297/18; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 11 maja 2018r., III AUa 858/17). Powyższe sprawia, że zawarcie umowy o pracę wyłącznie w celu uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego, nie powoduje samo w sobie nieważności takiej czynności prawnej, jako mającej na celu obejście ustawy, czy też jej pozorności, o ile na jej podstawie praca w reżimie określonym w art. 22 § 1 k.p. faktycznie jest wykonywana. Innymi słowy, motywacja skłaniająca do zawarcia umowy o pracę nie ma znaczenia dla jej ważności przy założeniu rzeczywistego świadczenia pracy zgodnie z warunkami określonymi w ww. przepisie (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 10 kwietnia 2018r., III AUa 141/18).

Istotne z punktu widzenia przedmiotu sporu było ustalenie, czy A. W. posiadał rzeczywistą potrzebę zatrudnienia osoby na stanowisku Dyrektora Zarządzającego i czy posiadał wystarczające ku temu możliwości finansowe. Biorąc także pod uwagę okoliczność, że w trakcie nieobecności w pracy ubezpieczonej zastępował ją osobiście i nie zatrudnił innej osoby na miejsce odwołującej organ rentowy poddał tę okoliczność w wątpliwość. Jednakże w ocenie Sądu płatnik składek wykazał, że zachodziła rzeczywista potrzeba zatrudnienia pracownika. Co prawda wskazywał, iż potrzebował kogoś kto pomoże mu rozwijać firmę, zajmie się kwestiami marketingowymi, personalnymi to jednak w ocenie Sądu biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenie odwołującej, wykształcenie poparte nie tylko ukończeniem Studiów Wyższych ale także poparte licznymi szkoleniami z zakresu marketingu, ostatnio piastowane przez nią stanowisko, trudno było oczekiwać, że E. W. (1) podejmie się zatrudnienia poniżej swoich kwalifikacji i z wynagrodzeniem dużo niższym niż dotychczas otrzymywanym. Odwołująca w dość krótkim czasie pracy, zgodnie z oczekiwaniami płatnika składek, doprowadziła do podpisania długoterminowych umów o współpracy, przeprowadziła badanie marketingowe rynku i wdrożyła działania, które długofalowo przynoszą pozytywne efekty. Logiczne jest także twierdzenie, że zatrudnienie kogoś na jej miejsce nie było uzasadnione ekonomicznie skoro A. W. mógł korzystać

z doświadczenia i pomocy odwołującej w ramach bliskich stosunków, które stały się ich udziałem i doprowadziły strony do zawarcia związku małżeńskiego. Co się zaś dotyczy możliwości finansowych zatrudnienia odwołującej, to biorąc pod uwagę, że firma była dopiero w początkowym stadium należało się liczyć z koniecznością poniesienia kosztów i zainwestowania środków w jej rozwój. A. W. wskazał, że posiadał na ten cel odłożone oszczędności, otrzymał dotację z Urzędu Pracy, a także darowiznę od matki, zatem dysponował środkami na wypłatę wynagrodzenia dla odwołującej, zaś samo jej zatrudnienie traktował jako inwestycję, która przyniesie zysk firmie.

Poza okolicznościami, które zostały omówione, Sąd Okręgowy, prowadząc postępowanie, zbadał również rzeczywistą wolę stron w odniesieniu do istotnych elementów stosunku pracy, takich jak: osobiste wykonywanie pracy, podporządkowanie pracownicze, czy wynagrodzenie stanowiące ekwiwalent wykonanej pracy. Jeśli chodzi o element związany z osobistym wykonywaniem pracy przez odwołującą, to z całą pewnością wystąpił. Podobnie w odniesieniu do odpłatności, która miała miejsce, co jednoznacznie potwierdzają podpisy na liście płac. Poza tym E. W. (1), adekwatnie do zajmowanego stanowiska, wykonywała wszystkie czynności powierzone przez pracodawcę. Okoliczności te potwierdził płatnik składek, a ponadto znajdują one odzwierciedlenie w materialnych dowodach świadczonej pracy. Niemniej ważne było i to, że ubezpieczona była podporządkowana A. W., który wyznaczył jej zadania do wykonania i kontrolował podejmowane przez ubezpieczoną działania i jej czas pracy. Powyższe znajduje potwierdzenie w zeznaniach odwołujących.

Uwzględniając powołane okoliczności Sąd ocenił, że umowa o pracę łącząca E. W. (1) i A. W. nie była pozorną czynnością prawną. Ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że zamiarem stron umowy o pracę było świadczenie pracy, a nie jak wskazał Zakład Ubezpieczeń Społecznych, uzyskanie przez odwołującą wysokich świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Ponadto, Sąd oceniając, ewentualną pozorność umowy, wziął pod uwagę, że za taką nie można uznać umowy, która w rzeczywistości była wykonywana, tj. takiej, w ramach której pracownik faktycznie świadczy na rzecz pracodawcy pracę podporządkowaną. Potwierdził to Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 lutego 2001 roku (sygn. akt UK 244/00) wskazując, że o fikcyjności umowy o pracę świadczy zamiar nawiązania stosunku ubezpieczenia społecznego bez rzeczywistego wykonywania tej umowy. Dodatkowo, jak wynika z poglądu wyrażonego przez Sąd Najwyższy w innym wyroku z dnia 13 czerwca 2006 roku (sygn. akt II UK 202/05), nie jest istotne, czy strony zawierające umowę o pracę miały realny zamiar wzajemnego zobowiązania się przez pracownika do świadczenia pracy, a przez pracodawcę do zapewnienia pracy i wynagrodzenia za nią, lecz to, czy taki zamiar stron został w rzeczywistości zrealizowany.

Mając na względzie poczynione ustalenia faktyczne i zaprezentowaną argumentację Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477⁽¹⁴⁾ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdził, że E. W. (1) jako pracownik u płatnika (...) A. W. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od 4 stycznia 2013 r.

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U.2015.1800 ze zm.) zasądzając od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. na rzecz odwołujących E. W. (1) i A. W. kwoty po 180,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

SSO Renata Gąsior